

## МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

**Пташник С.А.**, к.е.н, доцент

Уманський національний університет садівництва

Місцеві громади перебувають у стані війни та стикаються зі зниженням доходів, закриттям підприємств та необдуманими діями уряду. З першого дня війни функціонують 24 регіональні відділення, а Виконавча рада не припиняє роботу ні на день, незважаючи на те, що робітники обстріляні, обложені, а деякі залишилися в зоні бойових дій та тимчасово окуповані. Основне завдання – надати об’єктивну інформацію окупованим територіям і районам, де ведуться бойові дії, а звіти – отримати реальну інформацію для центральних органів влади для прийняття відповідних об’єктивних рішень.

Під час війни місцеві бюджети перебували в особливому режимі фінансування – зараз за рахунок казни фінансуються лише захищені муніципальні проекти, переважно заробітна плата. Разом ці видатки становлять 384 мільярди гривень на рік, що становить більше половини загального місцевого бюджету. Для забезпечення мінімального попиту в містах країни потрібно 32 млрд грн на місяць

На жаль, сьогодні їх немає. Це пов’язано не тільки з руйнуванням населених пунктів, виробництв і робочих місць. Парламент і Кабінет міністрів ухвалили низку законодавчих поправок, які серйозно вплинули на доходи і, таким чином, на спроможність муніципалітетів. Це різні податкові пільги, запроваджені без урахування різних типів регіонів. Наприклад, єдиний податок на доходи фізичних осіб, сплачений добровільно, зараховується до місцевого бюджету. У деяких містах це третє-четверте джерело доходу. Добровільні платежі дозволені на всій території України. Також є ситуація, коли на заході України є ресторани, магазини, салони, продажі значно вищі, тому що людей зараз більше, вони там живуть тимчасово, купують одяг, купують продукти. Але багато продавців єдиного податку не сплачують податок, тому що їм дозволено цього не робити. Зараз у цих десяти областях люди з усієї України витрачають гроші, і навіть 6500 гривень держдопомоги, але часто без сплати єдиного податку. Це цілком місцевий податок, 12-15 мільярдів гривень по країні.

Ще зрозуміло, коли не платять на території бойових дій. Але унікальна ситуація полягає в тому, що на окупованих територіях місцевий бізнес платить в український бюджет і розуміє, що якщо він не заплатить, українським збройним силам буде складніше звільнити територію, тому що їм потрібні гроші для ракет, танків, пального.

Також було заборонено продаж алкоголю. Проте алкоголь продавався без загальнодержавного акцизного податку, без місцевого акцизного податку, без податку на додану вартість, без податку на прибуток, без інших платежів відповідно. Це серйозні збитки для державного та місцевих бюджетів.

Треба дивитися у сукупності, адже є ще втрати плати за землю, податку на нерухомість тощо. Згідно з даними, втрати місцевого бюджету через зміни в податковому законодавстві оцінюються в 50-60 мільярдів гривень. Збитки явно перевищують 50 мільярдів, оскільки податкова діяльність громадян зменшується. Багато підприємств просто закриваються, не сплачуючи податки[1].

Також не варто забувати, що надали пільги з ПДВ різним суб'єктам, знову ж таки, незалежно від типу території. На увагу заслуговують житлово-комунальні послуги. Наприклад, у Чернігові, Бучі чи Києві. По-перше, вони продовжують працювати в суворих умовах. По-друге, ПДВ збільшує вартість послуг для громадян. Зараз найбільше постраждали житлово-комунальні послуги. Візьмемо, наприклад, Миколаїв. Трубопровід підірвали. Кошти на його відновлення будуть колосальними.

Крім того, є старі борги органів місцевого самоврядування перед державою. Вони були створені до 2014 року, а з 2015 року їх обіцяють списати, бо вони утворені не з вини місцевої влади, бо до 2014 року діяла система планування, яка свідомо загнала місцеву владу в борг. Відбулася фіскальна децентралізація, і ці борги довелося списати. Сума цих боргів становить майже 10 млрд грн. Це мало чи багато? Звичайно, це багато.

Але їх вартість ще більша – через їхню присутність міжнародні організації не надають муніципалітетам кредити. Коли Мінфін скасує ці борги, тоді такі муніципалітети, як Чернігів, Суми, Ахтирка, Тростянець, Буча, Ірпінь та інші, зможуть звертатися за допомогою до міжнародних фінансових організацій.

АМУ розпочав співпрацю з мерією Таллінна, вони готові, як і німці, італійці, французи, вкладати кошти у відновлення українських міст і сіл. Звичайно, є організації, які готові надати кредити. Але вартість обслуговування кредиту завжди залежить від рейтингу. Як визначається рейтинг? Це визначається минулими боргами, а у нас 10 мільярдів умовних боргів. А коли оцінять кредит, який запропонують тому ж Чернігову, то відсотки за ним із боргами будуть значно вищими. Хоча таке списання державі нічого не коштуватиме, одна проводка, взаєморозрахунки і борг списують.

З резервного фонду однозначно потрібно спрямовувати кошти на підтримку ЖКГ у муніципалітетах, інакше вони самі з цим не впораються і такі водопроводи, як у Миколаєві, будуть ремонтувати дуже довго. Прогнозуються проблеми з виплатою заробітної плати бюджетникам, тому на центральному рівні мають прийматися рішення щодо забезпечення виплат лікарям, вчителям, чиновникам. Залишається проблема з наданням фінансових ресурсів. Нині центральна влада молодці, бо вони через виплати дуже чітко демонструють, що це українські території, вони їх забезпечують. Максимально допомагає і Укрпошта. Але це стосується тільки захищених статей, а є багато видатків, які пов'язані із забезпеченням життєдіяльності громадян і це не зарплати, не захищені статті, то ж і тут потрібно

визначатися. Проблеми є, проте для їх вирішення потрібна злагожденість влади та перемоги!

### **Список використаних джерел**

1. Місцеві бюджети через податкові пільги на час війни втратили 50-60 млрд грн - Виконавчий директор АМУ Олександр Слобожан  
URL::<https://auc.org.ua/novyna/miscevi-byudzhety-cherez-podatkovi-pilgy-na-chas-viyny-vtratily-50-60-mlrd-grn-vykonavchyy>

## **ОСОБЛИВОСТІ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ**

**Власюк С.А.**, к.е.н., доцент

**Заярна В.О.**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти  
Уманський національний університет садівництва

Ринок страхування є однією із стратегічних галузей національних економік сучасності. Страхові компанії формують страхові фонди, що дозволяє акумулювати фінансові ресурси на довгостроковій основі, які можливо безпосередньо інвестувати в економіку. Розвиток страхових компаній, збільшення обсягів накопичуваних ними фінансових ресурсів є необхідними чинниками, що сприяють розвитку економіки. Для багатьох країн сучасні страхові компанії вже стали найважливішими інституційними інвесторами, які ефективно інвестують та управляють активами [1].

Зараз страховий ринок знаходиться на такому етапі свого розвитку, коли економічні та політичні кризи чинять першочерговий вплив на його функціонування. Ця здатність бути чутливими спрямовує страхові компанії к адаптації до навколишнього середовища, до розвитку та вдосконалення. Фінансова індустрія стрімко і неухильно розвивається, проникаючи в усі сфери фінансової діяльності та демонструючи клієнтам нові й зручніші фінансові послуги та інструменти [2].

Страховий ринок в Україні значно відстає від розвинених країн. Така ситуація пояснюється тим, що Україна – країна з економікою, що розвивається з такими проблемами, як низький рівень доходу населення, низький рівень розвитку бізнесу, низький рівень довіри населення до фінансових установ та інші. Регулювання страхової діяльності на законодавчому рівні можна вважати боротьбою держави за «моральну безпеку» своїх громадян.

В Україні страхова діяльність регулюється Конституцією України, Міжнародними підписаними і ратифікованими угодами, Цивільним кодексом України, законами України «Про страхування», «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», «Про господарські товариства», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих